CARTEA I—a
EPOCA SLAVONA

PARTEA I-a

INTEMEIEREA IERARHIEI EPISCOPALE SI A VIETII MANASTIRESTI

CAP. I.

Lupta catolicismului cu Vladicii de schituri pentru luarea in stapanire a terilor românesti

Necunoscutii *pseudo-episcopi*, Vladici de schituri, cu obarsia necanonica, de dupa anul 1000 nu erau in stare sa apere ortodoxia rasariteana, imprumutata de peste Dunare, impotriva incalcarilor, tot mai indraznete, ale catolicismului apusean, care capata inca de la sfarsitul veacului al XIII-lea, deci atunci cand nu simtea noua inraurire religioasa a Statului bulgaresc inviat, aparatori si propagatori prin arma, capitani de cruciata prin terile schismaticilor, in regii unguri cari venira la tron dupa ridicarea Ungariei din suferintele navalirilor tatarasti.

La 1222 regele dadea voie Cavalerilor Teutoni, calugari si ostasi, cruciati in toata activitatea lor, pe cari-i asezase in partile Barsei, in jurul Brasovului, sa treaca peste munti pentru a supune, zdrobind puterea Cumanilor, stapanitorii nostri de atunci, Tinuturile românesti pana la Dunare si la Siretiu, pana la hotarele Bulgarilor si ale Rusilor. Tot odata ei trebuiau sa faca si din barbari, daca se poate, dar mai ales din Românii supusi lor, fii credinciosi ai Bisericii catolice, represintata in aceste locuri de hotar de arhipreotul, deatarnet de autoritatea episcopala, al Teutonilor.

Peste putin insa, cavalerii trebuira sa paraseasca tara, pe care regele Ungariei, pus pe ganduri de progresele lor, gasi cu cale sa li-o ia indarat; din opera Teutonilor ramase o singura urma, *Cloasterul* (Kloster) din Campulung, care se afla pe alt loc – acela cunoscut si astazi supt acest nume – decat biserica mai tarzie a Sfantului Iacob. Ornamentele usilor si ferestilor cladirii daramate par a fi fost aduse la una din bisericile noastre de acolo, iar piatra “contelui” sasesc Laurentiu e in altarul noii biserici, cu bolti gotice, pe puternicul turn al careia, si el parand a fi din veacul al XIV-lea, se vede un curios Sfant Nicolae cu mitra catolica si inscriptie in cirilice.

Sarcina convertirii locuitorilor de peste munti fu incredintata acum unui legat pontifical, trimes special si statornic al Papei, care era insusi primatul Ungariei, arhiepiscopul de Strigonia sau Eztergom. Un “principe” cuman – de buna sama, nu Român supt stapanirea cumana, ci Cuman de sange-, alerga la el in Ardeal si-i oferi supunere in cele duhovnicesti ca si in cele politice. Arhiepiscopul Robert veni cu o intrega oaste ungureasca, in fruntea careia se gasia Bela, fiul regelui. Cumanii, supt amenintarea sabiei, se botezara cu gramada, si un calugar predicator, un Dominican fost prior in Ungaria, fu numit episcop in diecesa munteana, care se numia a Cumanilor. Secuii din Ardeal erau uniti cu barbarii de curand convertiti si cu Românii de peste plaiuri, care insa fireste ca nu-si parasira pe Vladicii lor, supt carja noului episcop. Pentru Români trebuia ca Teodoric, care, fireste, sta tot in Ardeal, sa aleaga un sufragant din mijlocul lor chiar, care sa traiasca in aceste parti transalpine ale noastre. La urma, insa, el isi lua resedinta in noua cetate a Milcovului, pe apa cu acest nume.

Peste cativa ani, tot Dominicanii, pornind din noua cetate a Severinului, cladita de Unguri pentru a se impotrivi din zidurile ei Bulgarilor Vidinului, predicau in mijlocul Românilor din judetele oltene. Era vorba de o cruciata convertitoare impotriva Tarului Ioan Asan si de intemeierea, la 1238, a unei episcopii a Severinului.

Navalirea Tatarilor sfarama toate aceste planuri frumoase, asa de greu de indeplinit. Milcovul fu nimicit. Daca, dupa plecarea barbarilor, regele ar fi izbutit sa faca din teritoriile românesti o prvincie s calugarilor cruciati din Ordinul Ioanitilor sau al Ospitalierilor, cum voia prin 1250, catolicismul s’ar fi aruncat intr’un nou atac. Asa insa, Dominicanii isi pierdusera increderea in izbanda unei lupte de convertire, si numai intr’un tarziu, pe la 1279, locul lor era luat de alti calugari propagandisti, de Franciscani sau Minoriti, cari insa isi indrepta lura-aminte mai mult asupra partilor unde mai tarziu s’a intemeiat principatul Moldovei. Era si vorba de a se inoi pentru un Franciscan episcopia Milcovului, dar nu se dadu nicio urmare acestei idei. Acest Scaun ramase numai pentru Ardeal.

In veacul al XIV-lea, cand regii unguri intrasera in lupta cu Basarab, cel d’intaiu Domn a toata Tara Româneasca si stapan pe amandoua malurile Oltului, ei se gandira a castiga prin religie pe Românii indaratnici in apararea libertatii lor. Data aceasta, din Ungaria vin indemnuri la Roma pentru inviarea diecesei, si Papa numeste, pe rand, dupa staruintele regelui, ca episcopi de Milcov pe Franciscanul italian Vito de Monteferreo, pe Augustul Toma de Nymti, Ungur, pe un Toma, de acelasi neam: un Bernard, Polon, capata titlul zadarnic de episcop al milcovului prin alte staruinti. Niciunul dintr’insii nu se incumeta insa a frange cerbicia “schismaticilor”.